

INFORMACIJA O PROCJENI POTREBE USPOSTAVLJANJA POSEBNIH JEDINICA ILI SLUŽBI U OKVIRU INSTITUCIJA ZADUŽENIH ZA SPROVOĐENJE PRAVA INTELKTUALNE SVOJINE

Vlada Crne Gore, na sjednici od 6. jula 2023. godine, donijela je Strategiju intelektualne svojine Crne Gore za period 2023-2026, sa Akcionim planom za 2023. godinu.

Ciljevi Strategije (strateški i operativni) definisani su na osnovu analize aktuelnog stanja, iskustava u primjeni Nacionalne strategije intelektualne svojine za period 2012. do 2015. godine, dobijenih povratnih informacija od zainteresovanih strana i procjene prioriteta Crne Gore u unaprjeđivanju stanja u ovoj oblasti.

Kao strateški cilj izdvaja se: Unaprijeđena efikasnost sistema registracije i sprovođenja prava intelektualne svojine.

Prioriteti u okviru navedenog strateškog cilja, odnosno operativni ciljevi su: ojačani administrativni kapaciteti institucija zaduženih za registraciju i sprovođenje prava intelektualne svojine; poboljšana informisanost javnosti o intelektualnoj svojini; obezbjeđenje boljeg sprovođenja prava intelektualne svojine.

Analizirajući sve institucije uključene u implementaciju predmetne politike, izdvaja se pitanje administrativnih kapaciteta, kako u Ministarstvu ekonomskog razvoja, tako i u ostalim institucijama, naročito onima koje su zadužene za sprječavanje povreda prava intelektualne svojine. Problem nepostojanja tržišnih inspektora, kao i službenika u odjeljenju za suzbijanje privrednog kriminala posebno specijalizovanih za predmetnu oblast, postojanje samo jednog državnog tužioca koji je specijalizovan za datu oblast i izostanak djelovanja kod povreda prava intelektualne svojine na internetu, utiče na nemogućnost potpunog razvoja sistema intelektualne svojine.

Kao posljedice još uvijek nedovoljno razvijenog i efikasnog sistema registracije i sprovođenja prava intelektualne svojine izdvajaju se nedovoljno učešće intelektualne svojine u ekonomskom rastu, zatim nedovoljna motivisanost potencijalnih nosilaca prava intelektualne svojine za registraciju i zaštitu, kao i nemogućnost obezbjeđivanja istog nivoa zaštite prava intelektualne svojine kao u EU.

Polazeći od navedenog, u Akcionom planu za 2023. godinu, u okviru operativnog cilja 1, definisana je aktivnost "Procjena neophodnosti uspostavljanja posebnih jedinica ili službi u okviru institucija zaduženih za sprovođenje prava intelektualne svojine", čiji je indikator rezultata "Usvojena informacija o neophodnosti uspostavljanja posebnih jedinica i službi od strane Vlade Crne Gore".

Postoji značajan broj institucija u crnogorskom sistemu intelektualne svojine, kao što je slučaj u većini drugih savremenih jurisdikcija. Prije svega, poslovi intelektualne svojine u nadležnosti su Ministarstva ekonomskog razvoja, ali i drugih organa, institucija i udruženja, koji imaju specifičnu ulogu i koji su, takođe, od značaja za sveukupni učinak nacionalnog sistema registracije i sprovođenja prava intelektualne svojine. U dijelu sprovođenja prava intelektualne svojine, dominantnu ulogu imaju: Uprava za inspekcijske poslove – Tržišna inspekcija, Uprava prihoda i carina, Uprava policije, Privredni sud Crne Gore i Državno tužilaštvo Crne Gore.

Nakon sprovedene sveobuhvatne analize u svim navedenim institucijama, konstatovano je sljedeće:

1. Potrebno je da se u **Upravi za inspekcijske poslove – Tržišna inspekcija** specijalizira određeni broj inspektora koji bi se bavili samo kontrolom zaštite prava intelektualne svojine. Dakle, **nije neophodna posebna jedinica**, već bi to mogla biti grupa poslova koja se odnosi na praćenje intelektualne svojine. Poteškoće na koje se može naići u realizaciji navedenog jeste potreba za eventualnim povećanjem broja inspektora, kao i nedovoljna obučenost i mogućnost inspektora da stiču stručno znanje i praksu u ovoj oblasti. Kada su u pitanju prednosti, u svakom momentu bi postojao u potpunosti obučeni inspektor za sprovođenje ovakve vrste kontrola, koje bi sigurno bile i još učestalije i efikasnije.

2. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji **Uprave prihoda i carina** je okviru Sektora za carinske poslove organizovan Odsjek za intelektualnu svojinu i praćenje zabrana i ograničenja čije su nadležnosti odnosno poslovi sljedeći: priprema stručnih osnova iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine, zabrana i ograničenja, učestvovanje u izradi carinskih i posebnih propisa iz oblasti zaštite prava intelektualne svojine i zabrana i ograničenja, učestvovanje u izradi strategija, sporazuma o saradnji i dr, pružanje stručne pomoći u primjeni propisa, postupanje po zahtjevima nosilaca prava intelektualne svojine i dr. Odsjek ima sistematizovana četiri radna mjesta, od kojih su pored načelnika i jednog službenika za poslove zabrana i ograničenja, sistematizovana i dva radna mjesta za poslove intelektualne svojine. U skladu sa Pravilnikom, potrebama službe, a posebno imajući u vidu veličinu Uprave prihoda i carina i države Crne Gore, **u ovom momentu nema potrebe za formiranjem posebne jedinice** za intelektualnu svojinu. Odsjek za intelektualnu svojinu i praćenje zabrana i ograničenja može odgovoriti zadacima iz svog djelokruga rada. Ovo posebno iz razloga što je nova organizacija urađena u skladu sa najboljom praksom i iskustvom poreskih i carinskih uprava regiona, evropskih zemalja, kao i preporukama međunarodnih partnera, naročito Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Svjetske carinske organizacije (SCO).

3. Shodno važećem Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji **Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprava policije** sprovođenje prava intelektualne svojine u nadležnosti je Sektora za borbu protiv kriminala, u čijem sastavu se nalaze Odsjek za borbu protiv korupcije, ekonomskog kriminala i sprovođenje finansijskih istraga (kao i organizacioni djelovi koji funkcionišu u sastavu Odjeljenja bezbjednosti koji su organizovani na teritorijalnom principu) i Odsjek za kriminalističko – obavještajne poslove, u okviru kojeg je i Grupa za suzbijanje krivičnih djela visokotehnološkog kriminala. Pravilnikom je sistematizovan dovoljan broj radnih mjesta u okviru navedenih organizacionih jedinica Uprave policije, koji se između ostalog bave i suzbijanjem krivičnih djela protiv intelektualne svojine, propisanih u Glavi XXI Krivičnog zakonika Crne Gore. Iz gore navedenih razloga, **u ovom trenutku nije potrebno uspostavljanje posebne jedinice ili službe** u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave policije zadužene za sprovođenje prava intelektualne svojine, jer postojeći administrativni kapaciteti mogu ispuniti sve obaveze iz njihove nadležnosti i strateških dokumenata.

4. **Privredni sud Crne Gore**, polazeći od zakonom utvrđenih nadležnosti, između ostalog nadležan je da sudi u sporovima povodom autorskih prava i srodnih prava, prava industrijske svojine i zaštite žigova i drugih prava iz intelektualne svojine bez obzira na svojstva stranaka. S tim u vezi, Privredni sud Crne Gore, stupanjem na snagu Zakona o sudovima, formirao je odjeljenje za sporove povodom zaštite autorskog prava i drugih prava intelektualne svojine, koje ima predsjednika i članove tog odjeljenja. Trenutno u sudu postupa devet sudija u ovom odjeljenju i godišnjim redom poslova, koji se usvaja na početku godine za tekuću godinu, određuje se

tačan broj sudija koji postupa u ovom odjeljenju. Stoga, imajući u vidu broj predmeta iz ove oblasti, kao i broj sudija koji postupaju, **nije potrebno uspostavljanje posebnih jedinica za intelektualnu svojinu**, jer je upravo formiranjem ovog odjeljenja došlo do ujednačavanja prakse i značajnog povećanja efikasnosti u postupanju. Posebne jedinice ne bi doprinijele stvaranju jedinstvene prakse u postupanju, značajno bi usložile izvještavanje u pogledu ovih predmeta, a u konačnom bi značajno suzilo iskustvo sudija za postupanje u predmetima, ukoliko bi bili raspoređeni da postupaju samo u određenim predmetima iz ove oblasti. Sadašnje zakonsko rješenje, sa postojanjem jedinstvenog odjeljenja za sporove povodom zaštite autorskih prava i drugih prava intelektualne svojine, je dobro i nije potrebno formirati posebne jedinice u okviru tog odjeljenja.

5. U okviru **Državnog tužilaštva Crne Gore** ili u okviru osnovnih državnih tužilaštava u Crnoj Gori, koja su stvarno nadležna za krivično gonjenje učinilaca krivičnih djela protiv intelektualne svojine, **u ovom trenutku nije svrsishodno formiranje posebne jedinice za oblast intelektualne svojine**, imajući u vidu broj krivičnih predmeta iz te oblasti na godišnjem nivou u radu Državnog tužilaštva. Svakako, u daljoj budućnosti to može biti realizovano, ali je osnovni uslov povećanje broja krivičnih predmeta, kroz podnošenje krivičnih prijava policijskih, carinskih i inspeksijskih organa, ali i stvaranje odgovarajućih administrativno-tehničkih kapaciteta, kao i kroz upoznavanje sa propisima, posebno onim međunarodnog karaktera koji regulišu konkretnu oblast, obučavanje državnih tužilaca i drugih službenika koji im pomažu u radu i jačanje saradnje između organa, a posebno između državnih tužilaštava i organa koji se bave upravnom pravnom zaštitom prava intelektualne svojine.

Iz svega navedenog, zaključuje se da **nije neophodno uspostavljanje posebnih jedinica ili službi u okviru institucija zaduženih za sprovođenje prava intelektualne svojine**, već jačanje administrativnih kapaciteta institucija, u cilju obezbjeđenje boljeg sprovođenja prava intelektualne svojine, kroz povećanje broja zaposlenih i adekvatnu obučenosť i mogućnosť zaposlenih da stiču stručno znanje i praksu u ovoj oblasti.